

tantum suo tribui necessaria, non superflua.¹ „Habentes," ait apostolus, „victum et vestitum,"² non victum et ornatum. Et quidam alius sanctus: „Si dederit," inquit, „mihi Dominus panem ad manducandum, et vestimentum, quo operiar."³ Nota, quo operiar. Sic ergo et nos contenti simus vestimentis, quibus operiamur, non quibus lasciviamus, non quibus superbiamus, non quibus mulierculis vel similari vel placere studeamus.⁴ Haec ille.

Demum opus est, ut etiam necessaria et moderata sustentatio sine scandalo sumatur, dicente apostolo: „Quapropter, si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in aeternum,"⁵ et alibi: „Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est, si carnalia vestra metamus? Si alii potestatis vestrae participes sunt, quare non potius nos? Sed non usi sumus hac potestate; sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus evangelio Christi."⁶ Et paulo inferius: „Quae est," ait, „merces mea, ut evangelium praedicans sine sumptu ponam evangelium, ut non abutar potestate mea in evangelio?"⁷ Et alibi: „Gratis evangelium Dei evangelizavi vobis; alias ecclesias exolvavi, accipiens stipendium ad ministerium vestrum."⁸

Ubi ergo hoc scandalum vitatur et sustentatio moderata et necessaria sumitur, licet illam accipere pro usu potestatis, hoc est, ut illa quis utatur; ut supra multis probavimus.

Quae dicta sint de primo questionis propositae sensu.

Caput II. Non licet accipere commodum quasi pretium usus potestatis spiritualis.

5. Secundus sensus erat questionis propositae: Num liceat accipere temporale commodum quasi pretium seu

¹ Prov. 30. 6.

² Gen. 28. 20.

³ Epistola II. ad Fulconem c. 5. Migne P. L. 182. 82.

⁴ I. Cor. 8. 13.

⁵ Ibid. v. 18.

⁶ I. Tim. 4. 8.

⁷ Ibid. 9. 11. 12.

⁸ II. Cor. 11. 7. 8.

mercedem venditi vel locati usus spiritualis potestatis. In quo sensu accepta quaestione responderem: Nequaquam esse licitum, sed injustum et simoniacum, pretium vel mercedem accipere pro usu gratiae vel potestatis spiritualis a Spiritu Sancto infusae vel concessae ad spiritualem ecclesiae aedificationem.

Dixi autem „pro usu spiritualis gratiae vel potestatis a Spiritu Sancto infusae vel concessae," quia, si quis vel dote aliqua naturali polleret vel humana aliqua potestate vel acquisita arte vel scientia, procul dubio liceret pro earundem usu mercedem et pretium accipere. Neque enim harum facultatum opera vel sacra sunt vel tam sublimia, ut non possint pecunia comparari. Addidi secundo „ad spiritualem ecclesiae aedificationem," quia licet Deus infunderet alicui rerum naturalium scientiam, ut infudit Salomoni, qui disputabat a cedro Libani usque ad hyssopum, licet etiam infunderet artem aliquam mechanicam, ut infudit Beseleel et Ooliab,¹ non putarem illicitum, huiusmodi scientiae vel artis operam locare vel vendere, quia non fuere specialiter ordinatae huiusmodi gratiae ad spiritualem animarum aedificationem. Quum ergo potestas vel gratia est a Spiritu Sancto donata ad aedificationem animarum, nullo pacto licet ejus usum vendere.

Quae autem sint huiusmodi gratiae et potestates, docet diversis locis apostolus. Nam ad Romanos ait: „Sicut enim in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent, ita multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra; habentes autem donationes secundum gratiam, quae data est nobis, differentes; sive prophetiam secundum rationem fidei, sive ministerium in ministrando, sive qui docet in doctrina, qui exhortatur in exhortando, qui tribuit in simplicitate, qui praest in sollicitudine, qui miseretur in hilaritate."² Ad Corinthios etiam ait: „Divisiones vero gratiarum sunt, idem autem Spiritus; et divisiones ministeriorum sunt, idem autem Dominus; et divisiones ope-

¹ Exod. 35. 30. 34.

² Rom. 12. 4—8.

rationum sunt, idem vero Deus, qui operatur omnia in omnibus. Uniuersique autem datur manifestatio Spiritus ad utilitatem. Alii quidem per Spiritum datur sermo sapientiae, alii autem sermo scientiae secundum eundem Spiritum; alteri fides in eodem Spiritu, alii gratia sanctorum in uno Spiritu; alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum.⁴¹ Et paulo post ait: „Et quosdam quidem posuit Deus in ecclesia primum apostolos, secundo prophetas, tertio doctores, deinde virtutes, exinde gratias curationum, opitulationes, gubernationes, genera linguarum, interpretationes sermonum.“⁴²

Quod ergo pro huiusmodi gratiarum usu nihil tanquam pretium sit accipiendum, probatur manifeste tam ex sacris scripturis quam etiam ex doctoribus sanctis et ex ipsa ratione.

6. Et quod ad scripturas attinet, adducemus primo loca novi testamenti, quod ut dignitate ita et perspicuitate vetus excedit. Ideo ordine doctrinae ab eo desinendum. Dominus igitur mittens discipulos suos ait: „Euntes praedicare, dicentes: Quia appropinquavit regnum caelorum. Infirmos curate, mortuos suscite, leprosos mundate, daemones eijcite. Gratis accepistis, gratis date.“⁴³ Hic manifeste Dominus, loquens de usu potestatis docendi et faciendi miracula, praecipit, ut tam docentes quam signa facientes gratis et doceant et signa faciant. Quod non est aliud, quam prohibere, ne usum praedictae potestatis vendant; ita ut idem sit dicere: „Gratis accepistis, gratis date,“ ac si dixisset: Gratis accepistis potestatem praedicandi et signa faciendi, gratis igitur ea utimini. Quod Hilarius explicans pulchre dicit: „Et ut ex toto secundum Genesis prophetiam Dei similitudinem consequantur, dare gratis, quod gratis acceperunt, jubentur, ut sit sacra ministratio gratuita muneris gratuiti.“⁴⁴ Haec ille, docens in hoc Dei ministros ei similes fieri, si bene faciant, idque gratis, quod est summo bono proprium. Id

¹ I. Cor. 12. 4—10.² Ibid. v. 28.³ Matth. 10. 7. 8.⁴ In Matth. c. 10. n. 4; Migne P. L. 9. 967.

enim omnibus se communicat gratis, quum bonorum nostrorum non egeat.

7. Petrus apostolus eandem Domini sententiam velut explicans ait: „Unusquisque, sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes, sicut boni dispensatores multiformis gratiae Dei. Si quis loquitur, quasi sermones Dei; si quis ministrat, tanquam ex virtute, quam administrat Deus, ut in omnibus honorificetur Deus per Jesum Christum.“⁴¹ In quibus apostoli verbis notandum inprimis est, eum loqui de illa gratia Spiritus, quam Deus ad utilitatem proximi largitur, qualis est gratia sermonis vel ministerii. Ideo de illa jubet, ut in alterutrum administraretur. Deinde advertendum, multis modis prohibere apostolum, ne usus huiusmodi gratiae vendatur. Jubens, ut, sicut accepimus gratiam, ita illam administremus, jubet procul dubio gratis eam administrare; quod etiam praecipit, quum docet, ut eam administremus ut boni dispensatores multiformis gratiae Dei. Non est autem bonus et fidelis dispensator, qui, quod Dominus jubet dispensare, sibi vindicat, et tanquam proprium vindicat. Quod ne fiat, admonet apostolus dicens: „Si quis loquitur, quasi sermones Dei; si quis ministrat, tanquam ex virtute, quam administrat Deus.“⁴² Planum autem est, quod, qui verbum et ministerium sacrum vendit, non ut divinam rem id administrat, sed quasi propriam. Ideo ipsemet in hoc ditatur et honoratur, et non Deus per Jesum Christum, ut jubet apostolus Petrus.

Idem quoque princeps apostolorum ait senioribus et presbyteris: „Pascite, qui in vobis est, gregem Dei, providentes non coacte, sed spontanea secundum Deum, neque turpis lucri gratia, sed voluntarie.“⁴³ Ubi expresse prohibet pascere turpis lucri gratia. Nullum autem est turpis lucrum, quam id, pro quo venditur usus potestatis pascendi. Ideo Beda hunc locum exponens ait: „Coacte pascit gregem Dei et providet ille, qui propter rerum temporalium penuriam, non habens unde vivat, idecirco prae-

¹ I. Pet. 4. 10. 11.² I. Pet. 5. 2.

dicat evangelium, ut de evangelio vivere possit; spontanee vero secundum Deum, qui nullius terrenae rei, sed tantum supernae mercedis intuitu verbum Dei praedicat.⁴ Et paulo inferius ait: „Turpis lueri gratia“ providet gregi Dei, qui propter quaestum et terrena commoda praedicat, quum religionis opera cuncta spontanee fieri debeant.⁴¹ Haec ille.

Idem rursus apostolus, postquam praemisit: „Fuerunt vero et pseudoprophetae in populo, sicut et in nobis erunt magistri mendaces, qui introducent sectas perditionis, et eum, qui emit eos, Dominum negant, superinducentes sibi celerem perditionem,² postquam haec, inquam, praemisit, subjunxit: „Et multi sequentur eorum luxurias (sive perditiones), per quos via veritatis blasphemabitur, et in avaritia fictis verbis de vobis negotiabuntur, quibus iudicium jam olim non cessat, et perditio eorum non dormitat.⁴² Hic licet apostolus de haereticis loquatur, non puto tamen alienum esse ab ejus mente, si per hos magistros mendaces et eorum sectatores intelligamus simoniacos et usum spiritualis potestatis vendentes. Nam et ipsi haeretici a sanctis patribus vocantur. Ipsi autem, „per quos via veritatis blasphematur,⁴ ipsi sunt, qui fictis verbis de christiano populo negotiantur, dum pulchras, sed fictas narrationes in supplicationibus ponunt, quibus justificetur impius pro meritis et mortificetur pius. Ipsis quoque convenit, quod apostolus ait: „Quibus iudicium jam olim non cessat, et perditio eorum non dormitat;⁴ nam et morte aeterna a Domino plectuntur et temporalia quoque amittunt, dum populi et regna ob crudellem eorum avaritiam ab obedientia sedis apostolicae et ecclesiae sanctae recesserunt.

Quadrat etiam eis, quod subjunxit Petrus de illis dicens: „Pellicientes animas instabiles, cor exercitatum avaritia habentes, maledictionis filii; derelinquentes rectam viam erraverunt, secuti viam Balaam ex Bosor, qui mer-

¹ In primam epist. S. Petri, cap. 5. Migne P. L. 93. 65.

² II. Pet. 2. 1-3.

cedem iniquitatis amavit.⁴¹ Animae igitur instabiles, quas isti pelliciunt, sunt, vel qui manentes in religione excutere jugum Domini volunt, vel qui non contenti ecclesiastica regula nocivas et injustas dispensationes ambiunt, vel qui ambitiosi sunt et stare loco nesciunt, quin primas cathedras occupent. Omnibus autem his adsunt simoniaci et „cor exercitatum avaritia habentes“, versutias et fictio- nis miseros homines docentes, quibus possint sua iniqua desideria explere, modo ab illis „mercedem iniquitatis, secuti Balaam“, pro maledictione hac accipiant. Demum est manifesta sententia ipsius Petri contra Simonem Magum, referente Luca: „Quum vidisset autem Simon, quia per impositionem manus apostolorum daretur Spiritus Sanctus, obtulit eis pecuniam dicens: Date et mihi hanc potestatem, ut, cuiuscumque imposero manus, accipiat Spiritum Sanctum. Petrus autem dixit ad eum: Pecunia tua tecum sit in perditionem, quum donum Dei existimasti pecunia possideri. Non est tibi pars, neque sors in sermone isto; cor enim tuum non est rectum coram Deo. Poenitentiam itaque age ab hac nequitia tua, et roga Deum, si forte remittatur tibi haec cogitatio cordis tui. In felle enim amaritudinis et obligatione iniquitatis video te esse.⁴² In quibus principis apostolorum gravissimis verbis videmus prohiberi venditionem vel emptionem usus spiritualis potestatis. Nam haec potestate utentes apostoli Spiritum Sanctum credentibus tribuebant, ac etiam creabant episcopos, qui per impositionem manus Spiritum Sanctum dabant. Voluit igitur Simon usum hujus potestatis emere, quem postea aliis vendens, lucraretur. Et quia ad hoc nefas voluit apostolum inducere, ut usum spiritualis potestatis venderet, audivit ab illo: „Pecunia tua tecum sit in perditionem;“ ac si diceret: Tu me pecunia vis perdere, aequius tamen est, ut, quum ita vis, tecum sit in perditionem, quoniam existimasti donum Dei posse pecunia possideri. Subjunctum autem: „Non est tibi pars vel sors in sermone isto,“ quia simoniacus ab omni commercio

¹ Ibid. v. 14. 15.

² Act. 8. 18-23.

et negotio ecclesiastico est exclusus et ab omni usu sacrae potestatis suspensus. Cor etiam simoniaci „non est rectum coram Deo“, dum non recognoscit pretium donorum ejus, quae pecunia comparare vel distrahere vult. Est etiam in „amaritudine“ cordis, id est in angustiis et vitis, quae ambitionem et avaritiam frustratam sequi solent; qualia sunt: zelus, invidia, detractio, odium, veneficia et similia mala, quae rursus alia colligatione quadam iniquitatis secum trahunt. Solent enim tales adulari illis, per quos volunt promoveri, quibus quum indigna obsequia et munera exhibent, servi hominum fiunt.

Ex apostolo etiam Paulo eadem veritas colligitur. Primo enim, ubicunque evangelii veros ministros describit, inter alia exigit, ut avaritiam fugiant, quam peculiare vitium pseudoapostolorum esse dixit.

Ad Timotheum ergo scribens ait: „Oportet episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitem, doctorem, non vinolentum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non cupidum.“¹ De diaconibus autem ait: „Diaconos similiter pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe lucrum sectantes.“² Ad Corinthios quoque ait: „Sic nos existimet homo, ut ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei. Hic jam quaeritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniat.“³ Non est autem fidelis, qui avaritia corruptus dona supernaturalia vendit. Summ etiam ministerium commendans ait Thessalonicensibus: „Neque enim aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis, neque in occasione avaritiae, Deus testis est.“⁴ De pseudo autem apostolis ait: „Hujusmodi enim Christo Domino nostro non serviunt, sed suo ventri; et per dulces sermones et benedictiones seducunt corda innocentium.“⁵ Et alibi: „Multi enim ambulant, quos saepe dicebam vobis, nunc autem et flens dico, inimicos crucis

¹ I. Tim. 3, 2, 3.

² I. Cor. 4, 1, 2.

³ Rom. 16, 18.

⁴ Ibid. v. 8.

⁵ I. Thess. 2, 5

Christi, quorum finis interitus, quorum Deus venter est, et gloria in confusione ipsorum, qui terrena sapiunt.“¹ Et rursus alibi de eisdem: „Ex quibus,“ ait, „oriuntur invidiae, contentiones, blasphemiae, suspiciones malae, conflictationes hominum mente corruptorum, et qui veritate privati sunt, existimantium quaestum esse pietatem. Est autem quaestum magnus pietas cum sufficientia. Nihil enim intulimus in hunc mundum; haud dubium, quod nec auferre quid possumus. Habentes autem alimenta, et quibus tegamur, his contenti simus. Nam qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem et in laqueum diaboli.“² Et paulo inferius: „Tu autem, o homo Dei, haec fuge; sectare vero justitiam, pietatem, fidem, charitatem, patientiam, mansuetudinem.“³ Quum igitur Paulus toties exigat a ministris evangelii mundas manus ab omni avaritia, et pseudoapostolos ea coinquinatos ostendat et suggillet, ob id profecto id facit, quia videbat avaros facile adduci, ut vendant vel emant spiritualis potestatis usum.

Idem quoque apostolus ait: „Ideo habentes administrationem juxta quod misericordiam consecuti sumus, non defecimus, sed abdicamus occulta dedecoris, non ambulantes in astutia, neque adulterantes verbum Dei.“⁴ Quod plane tunc adulteratur sive dolose tractatur, quum eo quis quasi hamo utitur ad piscandum temporalia luera. Quod idem apostolus clarius exponens ait: „Non enim sumus sicut plurimi, adulterantes verbum Dei“ (sive ut graeca lectio habet, cauponantes verbum Dei), sed ex sinceritate, sed sicut ex Deo, coram Deo, in Christo loquimur.“⁵ Quibus verbis Paulus clare docet, non licere abuti ad quaestum potestate docendi, verbum Dei cauponando, quod ipse, sicut ex Deo, coram Deo se loqui testatur; quia non id vendebat ut mercem propriam, sed juxta Petri sententiam id proponebat gratis „quasi sermones Dei.“⁶

¹ Phil. 3, 18, 19.

² Ibid. v. 11.

³ II. Cor. 2, 17.

⁴ I. Tim. 6, 4—9.

⁵ II. Cor. 4, 1, 2.

⁶ I. Pet. 4, 11.

8. Vetus quoque testamentum multis in locis damnat venditionem usus gratiae vel spiritualis potestatis. In Michaea enim dicitur: „Qui aedificatis Sion in sanguinibus et Jerusalem in iniquitate. Principes ejus in muneribus judicabant, et sacerdotes ejus in mercede docebant, et prophetae ejus in pecunia divinabant, et super Dominum requiescebant dicentes: Numquid non Dominus in medio nostrum? Non venient super nos mala. Propter hoc, causa vestri, Sion quasi ager arabitur, et Jerusalem quasi acervus lapidum erit, et mons templi in excelsa silvarum.“¹ Ubi manifeste docet propheta, non licere pro usu gratiae prophetandi vel potestatis docendi pecuniam seu pretium accipere. Verum et glossa ordinaria ibi ait: „Non debent ministri ecclesiae propter pecuniam sua officia administrare. Nec tamen prohibetur, quod ex officio suo debent accipere ad necessitatem, non ad luxuriam.“ Ideo alibi in prophetas ob mercedem divinantibus ait: „Et violabant me ad populum meum propter pugillum hordei et fragmen panis, ut interficerent animas, quae non moriuntur, et vivificarent animas, quae non vivunt, mentientes populo meo credenti mendaciis.“² Reprehendit quoque Dominus per Malachiam ministros templi dicens: „Quis est in vobis, qui claudat ostia et incendat altare meum gratuito? Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, et munus non suscipiam de manu vestra.“³

De Jeroboam etiam scribitur: „Non est reversus Jeroboam de via sua pessima, sed e contrario fecit de novissimis populi sacerdotes excelsorum; quicumque volebat, implebat manum suam, et fiebat sacerdos excelsorum. Et propter hanc causam peccavit domus Jeroboam et eversa est et deleta de superficie terrae.“⁴ Quia igitur Jeroboam abutebatur potestate juris patronatus, quam solent reges habere, vendens ejus usum eis, quos eligebat, peccasse dicitur et deleta domus ejus. Ob quam etiam rem, ut in

¹ Mich. 3, 10—12.² Malach. 1, 10.³ Ezech. 13, 19.⁴ III. Reg. 13, 33. 34.

libro Machabaeorum legitur, Antiochus et Jason a Domino puniti sunt.¹ Reprehenditur etiam Balaam, tanquam abusus sit potestate sua ob pretium, maledicens populo Israel. Unde dicitur Ammonitis et Moabitibus: „Etiam post decimam generationem non intrabunt ecclesiam Domini in aeternum, quia noluerunt vobis occurrere cum pane et aqua in via, quando egressi estis de Aegypto, et quia conduxerunt contra te Balaam, filium Beor, de Mesopotamia Syriae, ut malediceret tibi; et noluit Dominus Deus tuus audire Balaam vertitque maledictionem ejus in benedictionem tuam, eo quod diligeret te.“² Giezi quoque, usum potestatis miraculorum gratis concessum ab Eliseo volens vendere Naaman audivit: „Nunc igitur accepisti argentum et accepisti vestes, ut emas oliveta et vineas et oves et boves et servos et ancillas. Sed et lepra Naaman adhaerebit tibi et semini tuo usque in sempiternum. Et egressus est ab eo leprosus quasi nix.“³

Constat igitur ex scripturis tam novi quam veteris testamenti, simoniacum esse et illicitum, usum gratiae seu potestatis spiritualis vendere.

9. Antiqui etiam patres, a scripturis edocti, saepe inculcant non licere vendere usum potestatis spiritualis. Eusebius enim Caesariensis refert verba Apollonii de Montano haeretico dicentis: „Hic est, qui docuit nuptias solvi, et qui juniorum leges primus imposuit, qui Pepuzam et Tymium, oppida Phrygiae, Hierusalem nominavit, atque illic omnes congregandos decrevit; qui exactores pecuniae statuit, qui sub nomine oblationis munera artificiosius accipit, qui salaria praestat praedicantibus verbum suum, ut per haec invitati enixius doctrinae ejus operam praebeant.“⁴ Haec ille, taxans Montanum, quod salaria praeberet praedicantibus, quod non est aliud quam emere facultatem docendi.

¹ I. Mach. 6; II. Mach. 4. 5. ² Dent. 23, 5.³ IV. Reg. 5, 26. 27.⁴ Hist. eccl. lib. 5, c. 18; Migne P. G. 20, 475, ubi tamen alia versio graeci textus habetur.